

І.І. Помінова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ТРАНСПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Кардинальні зміни, що відбуваються в сучасному інформаційному суспільстві; нові цивілізаційні виклики, зумовлені розвитком науки та інформаційних технологій; масштабність завдань, що стоять перед освітою, вимагають нової якості педагогічної діяльності, нового педагогічного мислення. Вказані зміни стимулюють перехід до нової інноваційної системи навчання і культури мислення, до нової методології освіти.

Ціннісно-компетентнісна методологія в організації освітнього процесу має створити базові транспрофесійні компетенції як основу формування знань, умінь та навичок, необхідних для роботи сучасного фахівця:

- глибока спеціалізація у певній професії;
- здатність до міжпрофесійних комунікацій;
- здатність до трансдисциплінарного синтезу знань;
- здатність до поєднання фундаментальних досліджень з практичним вирішенням проблем;
- здатність до саморозвитку і самовдосконалення;
- навички роботи у складі команди;
- реальне і віртуальне входження до професійних та транспрофесійних мереж;
- здатність до міжпрофесійних комунікацій тощо.

Транспрофесіонали – це фахівці, здатні опанувати нові або суміжні професії, носії унікального «пакету» знань і навичок, які мають бути готовими вільно, за рахунок власного мислення і самостійної організації своєї діяльності, працювати в різних професійних середовищах та організаційних структурах. Комплектування методів, засобів, способів мислення і діяльності під конкретну проблемну ситуацію, що не має стандартних варіантів розв'язання, – такою є специфіка транспрофесійної роботи. Транспрофесіоналізм означає новий тип професіоналізму: колективно-розподілену здатність рефлексивно зв'язувати і співорганізувати представників різних професій для вирішення комплексних проблем. Головною ознакою транспрофесійної діяльності є досягнення синергетичного ефекту.

Синергетика як новий міждисциплінарний напрям науки успішно використовується для моделювання багатьох процесів соціального життя та, зокрема, в розробці стандартів вищої освіти. Методологічні установки синергетики кардинально змінюють традиційні уявлення про освітній процес, визначають його як організм, здатний до самокоригування і пошуку нових альтернативних шляхів розвитку.

Основні характеристики синергетичної методології діяльності – це нелінійність (розвиток у різних напрямках), когерентність (узгодженість напрямів розвитку з метою їх взаємопідсилення), відкритість (врахування зовнішніх змін і нових викликів часу). Освітній процес у вищій школі має бути відкритим, сформованим з багатьох чинників зі складними взаємозв'язками, віддаленими від рівноваги, з ознаками самоорганізації, самопобудови. Забезпечення цих якостей у системі роботи викладача сприяє ефективній самоорганізації освітнього процесу і може дати значний синергетичний ефект, тобто суттєве зростання якості професійної підготовки майбутніх фахівців. У процесі взаємодії педагога та студента значним чинником розвитку обох сторін стає відкритість до нового – ідей, змін, людей, здатність учитися співпрацювати. Тому доцільно сконцентруватись на конкретних інституційних інструментах розвитку студентоцентрованого навчання як основи забезпечення якості вищої освіти.

Сучасний студент точно знає, для чого він прийшов в університет, і є носієм певних цінностей трудового життя, як і життя в цілому, тому в процесі освітньої діяльності університет має надати якісну освітню послугу, максимально задовольнити бажання споживача в рамках вимог освітньої програми; допомогти сформувати індивідуальний план становлення як особистості та професіонала; допомогти у визначенні індивідуальної траєкторії академічної мобільності. Студенти як цільова аудиторія мають отримати ширші можливості брати участь в оцінці якості роботи викладачів, мати інформацію щодо здобутків викладачів у сфері академічної активності (публікації відповідного рівня), міжнародного досвіду і налагодження співпраці з представниками бізнес-структур. У випадку викладання однієї дисципліни кількома викладачами можливим конкурентним інструментом підвищення якості є надання права вибору конкретного лектора безпосередньо студентам.

Незважаючи на можливий суб'єктивізм, студенти з кожним роком стають все обізнанішими й прагматичнішими, тому їхній вибір є цілком свідомим і базується не на симпатіях-антипатіях, а на перспективах отримання конкурентних переваг на основі спілкування з конкретним фахівцем.